

župnijah, ker bodo te prejemale denarne podpore iz prebitkov bogatejih župnij. Podrobneje se bo shod baval tudi z vprašanji o semeniščih, ker je stavljen predlog, naj bi se za vso Francosko ustanovilo le eno semenišče.

Vestnik.

Štajerski tovariši! Pripravlja se mogočno gibanje učiteljstva, da bi nas zdramilo iz letargije, ki smo ji v zadnjem času zapadli zaradi obupnih razmer, v katerih živimo. Na ušesa naših skopih krušnih očetov naj zadoni glas, da nam dajo, kar nam gre po božjem in človeškem zakonu! — Zdravimo se tudi tovariši Slovenci in priredimo velik učiteljski shod v Celju, kjer povejmo na glas, da ne maramo več stradati in tlačaniti za plačilo, ki ni vredno niti navadnih dninarjev. — Dne 2. februarja pojdemo v Gradec, kolikor nas more in pustimo doma vse narodnostne pomisleke, saj gre za naš skupni kruh! — Naš shod v Celju pa naj aranžira „Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Bivši naučni minister dr. pl. Hartel je dne 14. januarja na Dunaju umrl. Pod njegovim ministrovanjem so dobili klerikaleci velik vpliv na šolo.

Učiteljski dobrotniki. Tvrška Fran Ksav. Souvan, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani 30 K 72 h; sl. omizje „Sloga“ v Zagorju ob Savi 10 K; gosp. Alojzij Korsika, umetni in trgovski vrtnar v Ljubljani 5%, izkupička od strani učiteljstva 25 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Ivan Pokorn, nadučitelj v Horjulu; tov. Karel Završnik, učitelj v Dupljah; tov. Franjo Jeglič, nadučitelj na Dovjem (4 K); tov. Alojzij Majcen, učitelj pri Sv. Duhu pri Lučah. Bog plati!

Roditeljski večer, ki ga je priredil dne 12. t. m. učiteljski zbor I. mestne šole v Komenskega ulicah, se je obnesel prav sijajno. Vdeleženci, večinoma starši, ki se jih je zbralo blizu 300, so poslušali z velikim zanimanjem predavanja tov. J. Dimnika in tov. K. Widra. Prvi, ki je prisotne prav toplo pozdravil, je predaval „o pomenu in namenu roditeljskih večerov“, drugi pa „o tobaku in alkoholu“. Obema predavateljema so prisotni, ki so bili med njimi tudi g. ravnatelj A. Črnivec, magistratni svetnik E. Lah, sodni tajnik Milčinski, dr. Bogdan Derž, mestno učiteljstvo in dr., navdušeno pritrjevali. Več in natančneje o tem večeru bo poročalo „Domače ognjišče“, list za starše in vzgojitelje, ki ga bo izdajala „Učiteljska tiskarna“.

Poročil se je Vekoslav Macarol, učitelj v Šempolaju, z gospico Marico Škrkovo v Šempolaju. Čestitamo!

Imenovan je za učitelja in voditelja pripravljavnice za srednje šole na Proseku Justin Arhar, doslej suplent na enaki šoli v Trstu.

Osebnost s Kranjskega. Učiteljica Marija Škrjančeva v Zagorju je dobila zaradi bolezni daljši dopust. Nado-mešča jo upokojeni nadučitelj Josip Čerin.

Osebnost s Štajerskega. Nadučitelj v Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu je postal voditelj enorazrednice v Sele-Vrhu Ivan Mohorko. Pr-meščena sta učiteljica Terezija Sajovičeva od Sv. Vida pri Grobelnem k Št. Lovrencu in učitelj I. Napat z Gor. Štajerske v Radovanj pri Mariboru. — Učiteljice ženskih ročnih del so postale: Friderika Gnusova v Turjah, Marija Meškova v Selah, Marija Paulškova pri Št. Andražu. — Nadučitelj Fr. Leskovar pri Novi cerkvi pri Celju je dobil zaradi bolezni trimesečni dopust.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 177. vodstvena seja se je vršila dne 14. novembra 1906. v družbinih prostorih „Narodnega doma“. Po dolgi in temeljiti debati, ki so se je vdeležili vsi navzoči, so se začasno uredile učne razmere naše velikovške šole. — V 178. seji 19. decembra 1906. se je podelilo več podpor v svrhu prireditve božične na ob-

mejnih šolah. Izrekla se je zahvala akad. društva „Prosveta“, ki je družbi nasvetovala božične in novoletne razglednice in ji sploh bila na tej akciji v veliko pomoč. Imenovala se je za novoustanovljeni otroški vrtec v Hrastniku gđ. Justina Grilčeva iz Vač.

V pokoj je šel znani dolgoletni profesor zgodovine na mariborski gimnaziji g. Fr. Horak.

Uradna okrajna učiteljska skupšina za okraja Celje-okolica in Šmarje se vrši dne 28. junija t. l. v Celju.

Otroški vrtec v Gabrjih pri Celju. Občinski odbor celjske okolice je sklenil, da čimprej osnuje v Gabrjih otroški vrtec.

† Profesor Luka Zore. Na Cetinju je umrl znani srbski književnik prof. Luka Zore. Svoje dni je urejal odlični časopis „Slovinac“. Bil je marljiv delavec na književnem in političnem polju. Dubrovnik ga je izvolil za svojega poslanca v dalmatinski sabor, kasneje dubrovniški veleposestniki v dunajski parlament. Pred leti je napisal veliko delo „Objavljenje“, ki mu je zaradi svobodomiselnih idej nakopalo mnogo sovražnikov zlasti v vrstah katoliške duhovščine. Zaradit tega se je preselil na Cetinje, kjer je bil vzgojitelj knezeviča Petra in kasneje ravnatelj cetinjske gimnazije. Zore je bil navdušen borilec za slovo med Srbi in Hrvati in goreč zagovornik jugoslovanske ideje.

Prosimo pojasnila! Na tozadevno notico v naši zadnji številki smo zvedeli iz zanesljivega vira, da so Metelkove ustanove letos zaradi tega manjše, ker je davčna oblast odtegnila pristojbinski namestek, ki se mora plačati od ustanov vsakih deset let.

Zahvala. Slavna okrajna posojilnica v Krškem je tudi letos naklonila tukajšnji šoli lepo novoletno darilo 25 K kot podporo za ubožne učence. Tudi za vstanovitev šolske kuhinje v Leskovcu sem letos prejel že drugi dar 20 K. Za oba darova se slavni posojilnici najtopleje zahvaljujem.

Ivan Rupnik, šol vodja.

Iz šole. Neka učiteljica pripoveduje v „Frankfurter Ztg.“ lastne doživljaje iz šole. Za zgled, kaj je hinavščina, je pripovedovala 10letna deklica, da se njen najstarejši brat zvečer potuhne, kakor da bi z drugimi domačimi vred spal, potem pa natihoma odide. — Na vprašanje, kdo je bil Jupiter, je dobila učiteljica odgovor: „Zvezda!“ — Ko je pripovedovala učiteljica iz špartanske zgodovine, da so Špartanci slabotne dečke po rojstvu odlagali v gozdu, je vprašala neka mehkočutna deklica: „Ali bi ne bili mogli pustiti slabejših dečkov, da bi odrasli za deklice?“

Novo delo Tolstega. Na željo mnogih prijateljev piše grof Leo Tolstoj novo delo, pod naslovom „Smisel ruske revolucije“, kjer razmotriva bistvo in pomen te revolucije. Vlada in revolucionarji nervozno pričakujejo izida tega dela.

Tulaselaktin se imenuje novo sredstvo profesorja Behringa proti tuberkulozi. Nedavno je predaval Behring v Stuttgartu o svojem novem zdravilu. Poslušati sta ga prišla tudi kralj in kraljica. Behring priporoča, naj se tulaselaktin vceplja otrokom, dokler še sesajo.

Tolminkemu učiteljstvu v znanje! Knjižnični odsek nameruje imeti v kratkem sejo za naročitev knjig v okrajno učiteljsko biblioteko. — Da bo mogel odsek vršiti svojo nalogo, pozivlje se učiteljstvo, da v najkrajšem času naznani članom odseka svoje želje glede naročbe novih vsakršnih knjig, muzikalij itd.

Rakovšček.

Važna odredba. S Tolminkesega nam poročajo: Ker se je neko županstvo protivilo vročevati povabila šol. vodstva, oziroma kraj. šol. sveta, je c. kr. okr. šolski svet v Tolminu v svoji seji dne 29. novembra 1906. na pritožbo vodstva, oziroma krajnega šolskega sveta sklenil, da je v smislu § 16. d. p. dd. 8. februarja 1869, št. 9, dolžnost županstva skrbeti za redno dostavljanje listin.

R.

V Hrastniku ustanove podružnico „Schulvereina“. Za ustanovitev se posebno zavzemajo celjski Nemci.

Kaj je apostolsko delo? Kdor misli, da je apostolsko delo učenje nauka Kristusovega, razširjenje vere, ljubezni in usmiljenja, živi v britki zmoti. „Domoljub“ namreč uči, da je apostolsko delo razširjanje tega lažnjivega in obrekljivega lista! Kdor ne verjame, naj čita zadnjo „Domoljubovo“ številko, stran 8. Ker pišejo „Domoljuba“ duhovniki, morajo že vedeti, kako je

učiti „naše dobro ljudstvo“, da se mu čimprej omaja vera. — Tako pisanje je po mislih dostojnih ljudi blasfemija, in ljudje, ki pišejo tako, so vredni vsega zaničevanja!

Pouk analfabetov. Tovariš Ign. Šijanec piše v „Domovini“: V Zagrebu se je ustanovilo „Društvo hrvatskih vseuč. građana za pouk analfabeta u Zagrebu“. To društvo si je postavilo nalogo, razširati idejo narodne prosvete po vseh krajih hrvaške domovine. To se da provesti edino z okrajnimi in krajevnimi organizacijami za odpravo analfabetizma in širjenje ljudske prosvete. Take organizacije, v katerih bi se morala združiti vsa inteligenca, seveda na čelu najuglednejši ljudje okraja, bi imele v svojem kraju propagirati idejo boja proti analfabetizmu; ona bi ustanavljala in vzdrževala učne tečaje in na ta način na deželi podpirala delovanje osrednjega društva v Zagrebu. To je pač lepa zadeva. In mi Slovenci! Tudi pri nas imamo vse polno analfabetov, t. j. ljudi, ki niso imeli prilike hoditi v šole, da bi se tam naučili pisati in čitati. Zlasti v hribovitih krajih n. pr. v Savinjskih planinah, na Pohorju itd. je nepismenih ljudi še precej. Tudi mi bi potrebovali takih organizacij. V prvi vrsti pa nekaj učiteljev, ki bi jih poslali v Zagreb k znanemu hrvaškemu učitelju analfabetov Anderliču, da prouče njegovo metodo, v najkrajšem času naučiti odrasle čitanja in pisanja.

„Domovina“ piše: „Vladna nakana, o kateri so poročali vsi nemški in tudi nekateri slovenski listi, ugrabiti nam štajerskim Slovencem še tiste bore drobtinice, katerim pravimo „Nemško-slovenski samostojni gimnazijski razredi v Celju, ali pa slovenske paralelke na gimnaziji v Mariboru, je slovensko prebivalstvo po vsem Štajerju sila razburilo. Od vseh strani dobivamo izraze največjega ogorčenja na ta nameravani atentat na te nam milostivo podeljene beraške drobtinice na šolskem polju, katere nikakor ne odgovarjajo našim pravicam. Namesto da bi nam vlada pravice, ki nam gredo, dala, hoče nam vzeti še te malenkosti, katere smo si v dolgem, trdem boju priborili. Toda naj si dobro premisli, kaj dela. Če je to, kar listi poročajo, res vladina nakana in če jo v resnici hoče izvesti, doživela bo vihar, kakršnega še ni videl Spodnji Štajer! Mera je več kot polna, to mora celo najmirnejšega do skrajnosti razburiti in ogorčiti“. — Glede te vladne namere je sklepalo tudi politično društvo „Naprej“ na zborovanju dne 5. t. m. v Celju. Sprejelo je resolucijo: Politično društvo „Naprej“ odločno protestira proti vsaki nakani odpraviti slovenske gimnazijske paralelke v Mariboru ali „Nemško-slovenske samostojne gimnazijske razrede“ v Celju. — Politično društvo „Naprej“ zahteva, da se razširita oba zavoda v popolni samostojni slovenski gimnaziji — Od vseh slovenskih poslancev se zahteva, da bodo v tem vprašanju postopali složno in neizprosno ter da bodo postopali edino le v soglasju s celjskimi in mariborskimi Slovenci.

Draginjske doklade, ki jih je napovedal finančni minister za štiri najnižje plačilne razrede uradnikov, dobi skupno 4613 uradnikov štirih najnižjih plačilnih razredov in 713 uradnikov državnih železnic. Koliko slug in pomožnih uradnikov dobi doklado do 60 kron, ni še določeno. Njih število znaša okolo 140 000. V omenjeno svrhu bi bila potrebna vsota 16 do 17 milijonov; vzelo se je pa 20 milijonov, ker je državnih služabnikov in pomožnih uradnikov nad 140 000. Vlada se je odločila za to draginjsko povišanje, ko je videla, da ni ministrski odbor, ki je imel izvršiti akcijo za državne uradnike, mogel pred Božičem priti do nikake odločitve ter bo zamogel o tem sklepati šele po Božiču, na kak način naj se to akcijo izvede. Eno je sedaj gotovo, da bo pri tem zopet treba porabiti 20 milijonov. — Že sedaj ni mogoče gmotnega stališča uradništva primerjati z gmotnim stališčem učiteljstva, razlika je prevelika, a še večja bo potem. Tako skrbi država sama, da čimbolj raste nezadovoljnost med učiteljstvom, ki se mu v dno bolj utrja prepričanje, da mu je država, za katero dela, samo — kruta mačeha!

Mesni oglada — mrliški oglada — šolski oglada — kako lepo se sklada to troje dostojanstvo, ki se v našem šolskem čudovitem življenju družijo dostikrat kar v eni osebi. Ubogemu dotičniku privoščimo vse to trojno ogledovanje, a pogledjmo, če je poimenovanje upravičeno za poslednje dostojanstvo! Takoj čutimo, da ta izraz ni pravi, četudi je pri šoli treba marsikaj ogledati, zato namesto njega nekateri uporabljajo

„krajni šol. nadzornik“. A mislim, da ni pravilen ne prvi ne drugi izraz. V terminologiji moramo biti točni, to vegutanje semtertja provzroča zmešnjavo v pojmi. Kjer imamo za en pojem po več izrazov, moramo se po prislovi „in necessariis unitas“ odločiti za en izraz — „Oglada“ — je nerodno poslovenjeno iz nemškega „Aufseher“. V nemščini se mesni in mrliški oglada imenuje „Beschauer“, šolski oglada pa — „Aufseher“, zato je prestava v slovenščini za zadnji izraz napačna. Kako naj ga torej slovenimo? — Organi za čuvanje v kaznilnicah in prisilnih delavnicah, pa tudi drugod, se imenujejo po nemškem izrazu „Aufseher“ — pazniki. Za šolo bi bil ta izraz zopet netočen. Zato so se nekateri — kakor že zgoraj omenjeno — odločili za izraz „nadzornik“. Ime nadzornik pa je edino le „inspektor“, a označeni organ kraj. šol. sveta nima nič inspicirati. Nemški puristi imenujejo inspektorja — „Besichtiger“, a Inspektion — „Besichtigung“ (n. pr. Heute habe ich Besichtigung gehabt). „Besichtigen“ in „beaufsichtigen“ (aufsehen) sta si etimološko sorodna, a v terminologiji imata vsak svoj trdo zakolčen pojem. Po tem načinu sta si tudi slovenska izraza: nadzorovati in — nadzirati etimološko sorodna. Torej: inspizieren — nadzorovati, Inspektor — nadzornik, a aufsehen — nadzirati, Aufseher — nadziralec. Sprejmimo torej za Ortsschulaufseher — krajnošolski nadziralec namesto nerodnega „ogleda“, ki bi ga hudomušnik tudi lahko pretvoril v — ogleduha. — V šol. poslopih je dostikat na črnih deskah napisano: Nadzorstvo ima n. pr. tovariš J. J. To bi se nemške velelo Inspektion (ali po obrazilu — stvo pravzaprav Inspektionschaft). Da se tudi ta izraz loči od nadzorovati (inspizieren), naj bi se reklo na kratko: nadzir kakor tudi pravimo ozir, obzir, prezir. — Sicer pa več oči, več vidi. J. St.

Razgled po šolskem svetu.

— **Spominska plošča Ljudevitu Tomšiču.** Klub hrvaških književnikov, ki je zbran okrog „Prosvjete“, je sklenil, da vzida na rojstni hiši Ljudevita Tomšiča spominsko ploščo. Ljud. Tomšič je živel ves čas na Hrvaškem, kjer je deloval kot učitelj in mladinski pisatelj. Urejal je tudi mladinski list „Boštjan“. Ljudevit Tomšič je bil brat Ivanu Tomšiču ter je bil kot Ivan rojen na Vinici v tamkajšnji šoli, kjer je učiteljeval njiju oče. Ivanu Tomšiču je „Belokranjsko učit. društvo“ že pred leti odkrilo spominsko ploščo. Poleg te se spomladi zablesti plošča v počestčenje Ljudevita Tomšiča.

— **Gorenjka slušateljica na dunajski univerzi.** Gospa Tončka Guberjeva, roj. Jesenkova, bivša učiteljica na Primskovem, je vpisana na filozofski fakulteti dunajskega vseučilišča, kjer študira umetniško zgodovino in narodopisje. Zanimivo je, da je ona prva Jugoslovanka v tej stroki.

— **Izboljševanje razmer vadniških učiteljev.** Naučno ministrstvo je ugodilo davni želji vadniških učiteljev po izboljšanju njihovih gmotnih razmer. Po gotovih letih in službenih dokladah pridejo v IX. činovni razred. Pri službenih dokladah se uštejejo tudi leta, ki so jih prebili kot vadniški podučitelji. Tega izboljšanja bodo deležne tudi učne osebe, ki so z vadniškimi učitelji na enaki stopinji, torej n. pr. učitelji telovadbe in godbe na učiteljskih.

— **Srednje šolstvo.** V tostranski državni polovici je 244 gimnazij, ki imajo pravico javnosti. Država jih vzdržuje 184. Realk je 131, in sicer 93 državnih javnih učencev je bilo na gimnazijah v začetku letošnjega šolskega leta 87 464, na realkah 45.165. Na Kranjskem je 1832 gimnazijcev in 747 realcev.

— **Sodbo katoliškega duhovnika o samostanski vzgoji,** kakor jo je izrekel stari, oslepeli kanonik grof Pötting v Olmoucu, prijavlja češki list „Sbornik“: „Muogo mi je bilo prebiti od duhovniške strani, ker sem ustanovil vzgajališče ter sem pouk na tistem poveril posvetnim, a ne duhovnim učiteljem. A to me ni motilo v moji nameri, zakaj bil sem nazora, da padeta oba v jamo, če slep-c vodi slepea. Samostanske sestre življenja ne poznajo, niti ne morejo umeti življenskih stremljenj in napredkov ter so zaradi tega nezmožne vzgajati deklice za življenje.“

— **Za zobovje šolskih otrok** skrbijo po raznih mestih v Nemčiji posebni zobozdravniki, ki jih plačuje mestna občina.